

Επιμορφωτική ημερίδα
ΔΔΕ Λάρισας & ΔΔΕ Κοζάνης,
7/10/2024

**Η βιωματική προσέγγιση της μάθησης ΠΣ της Θρησκευτικής
Εκπαίδευσης**

Δρ. Νίκος Τσιρέβελος,
Διδακτικό Προσωπικό (ΕΔΙΠ) Τμήματος Θεολογίας
ΑΠΘ

- «Στον χώρο της Ορθοδοξίας τα βιβλικά κείμενα της Παλαιάς και της Καινής Διαθήκης, τα θεολογικά έργα των Πατέρων, όλα τα μνημεία της τέχνης, τα πολιτιστικά αγαθά, και κατεξοχήν η πάντοτε χαρισματική ζωή, αποτελούν ένα και μοναδικό υπομνηματισμό στο γεγονός της δημιουργίας και της τελείωσης όλων των κτισμάτων» (Ν. Ματσούκα, *Δογματική και Συμβολική Θεολογία Α'*, εκδ. Π. Πουρναράς, Θεσσαλονίκη 1996)
- «Στο χώρο της Ορθοδοξίας δεν υπήρξαν αυτονομήσεις και πτήσεις θεωρητικών διδασκαλιών και στοχασμών. Η ποίηση, η ζωγραφική, η μουσική, η αρχιτεκτονική και η φιλοσοφία συνδέθηκαν άμεσα με τη ζωή και την πράξη. Υπήρχε μια άρρηκτη αλληλεξάρτηση και αμοιβαιότητα μεταξύ θεωρίας και πράξης. Όποια από τις δύο και αν έχει κάποια προτεραιότητα, τελικά βλέπει κανείς ένα υγιές και αξεδιάλυτο σμίξιμο αλήθειας και ζωής» (Ν. Ματσούκα, *Μυστήριον επί των ιερώς κεκοιμημένων*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 1992, σ. 34)

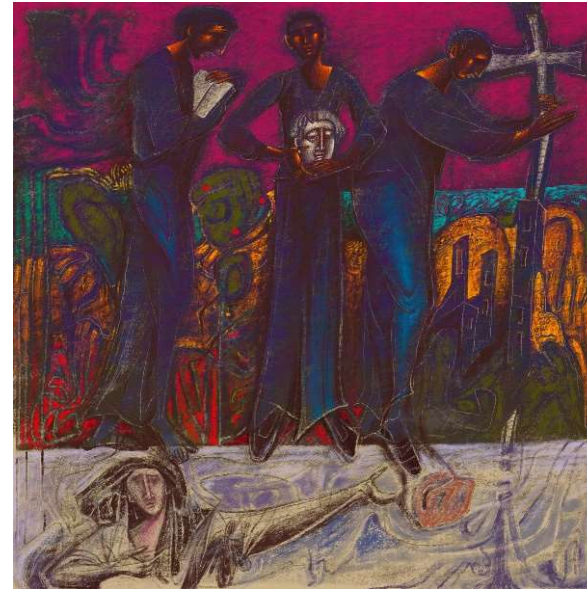

«Πρέπει να μπορούμε να πιάνουμε την μπάλα που μας πετούν τα παιδιά και να τη γυρίζουμε πίσω σε αυτά με έναν τρόπο που κάνει τα παιδιά να θέλουν να συνεχίσουν το παιχνίδι με εμάς, αναπτύσσοντας ίσως και άλλα παιχνίδια καθώς προχωράμε»
(Edwards, 2003: 257)

Ο κόσμος σήμερα

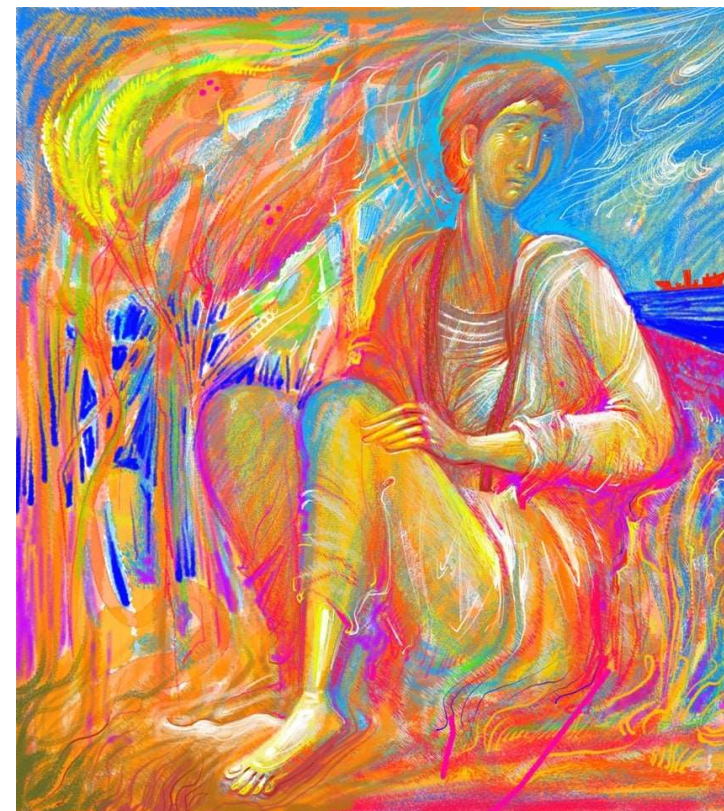
- Διαρκώς μεταβαλλόμενος κόσμος
- Ραγδαία τεχνολογική και επιστημονική ανάπτυξη
- Παγκοσμιότητα
- Εκκοσμίκευση
- Υπέρ/Παρά-πληροφόρηση
- Αμφισβήτηση Θρησκείας και Χριστιανικής Εκκλησίας και της Θρησκείας (Καραμούζης, 2015)
- Μάθηση=Μονόλογος;;

Γιώργος Κόρδης /Στάλκερ

Βίωμα και Εκπαίδευση

- Ο τρόπος που θα προφερθεί η θρησκευτική γνώση και πληροφορία (Κουκουνάρας Λιάγκης & Τριανταφυλλίδου, 2019: 11).
- Ο Χριστός ως τρόπος ζωής και όχι μόνο ως διδασκαλία (Περσελής, 2007) για μαθητές/τριες θρησκευόμενους και μη θρησκευόμενους.
- Εκπαιδευτική διαδικασία που απευθύνεται σε όλο τον άνθρωπο
- Η βιωματική προσέγγιση της γνώσης, όπως παρέχεται στη ζωή της Εκκλησίας και της Θρησκείας (Βασιλόπουλος, 2006)
- Αξιοποίηση των εμπειριών των παιδιών και των νέων στην ανακάλυψη και απόκτηση της νέας γνώσης
- Επικοινωνία = Αλληλεπίδραση μεταξύ μαθητών/τριών και με εκπαιδευτικό

Βασικός σκοπός

- να αναδείξει τη βιωματική εκπαιδευτική διαδικασία και τα οφέλη από την ενεργή συμμετοχή των παιδιών και των νέων σε αυτήν με άξονα τα νέα ΠΣ,
- σύγχρονες παιδαγωγικές θεωρίες και διδακτικές προσεγγίσεις σχετικές με τη βιωματική μέθοδο και σχετικές τεχνικές διδασκαλίας,
- παραδείγματα από τον χώρο της θρησκευτικής εκπαίδευσης.

Χαρακτηριστικά των νέων ΠΣ (2023)

Οικοδόμηση νέας σχέσης Θεολογίας - Θρησκευτικής Εκπαίδευσης:

- Η θεολογική δυναμική εισέρχεται πραγματικά στη Θρησκευτική εκπαίδευση
  - περιεχόμενο που αναφέρεται στο βίωμα των μαθητών/μαθητριών
  - συγκεκριμένες τεχνικές.
- Άνοιγμα στην κοινωνία και διάλογος με τον πλουραλιστικό χαρακτήρα της (διαθεματικότητα, πολυπολιτισμικότητα)
- Ενίσχυση ΜτΘ - Θεολογίας: «Θεολογία με τα παιδιά» μέσω της διερεύνησης.

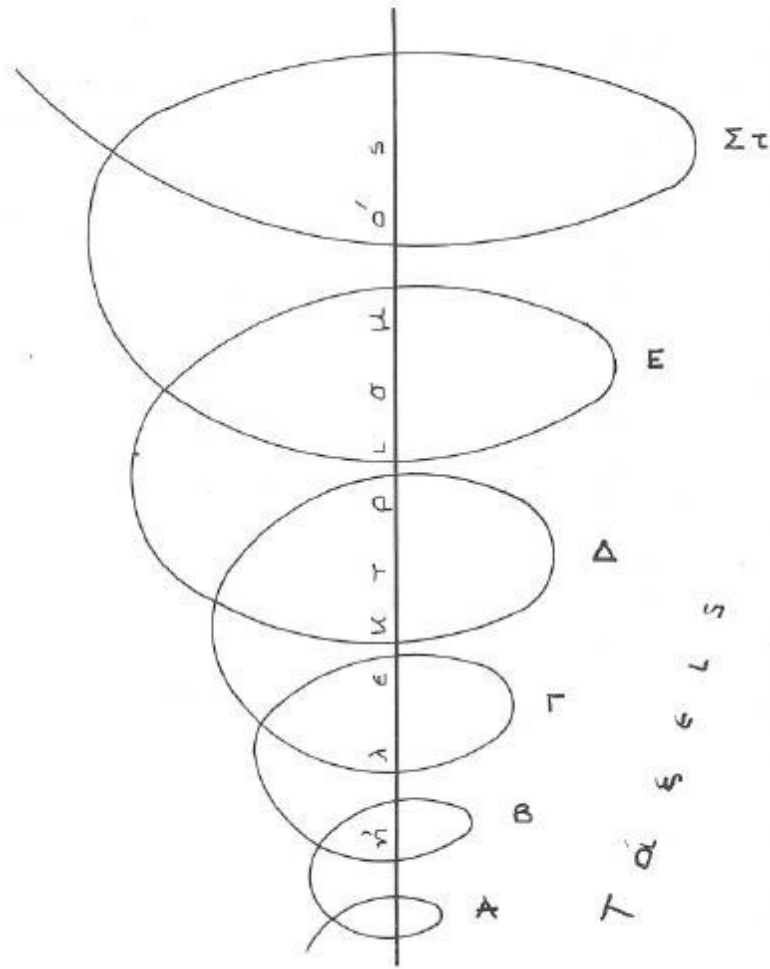
• 1η Σπείρα - Τάξεις: Α' Γυμνασίου και Α' Λυκείου - Θεματικά Πεδία (Θ.Π.)

1. Ο Θεός
2. Δημιουργία-Πτώση
3. Άνθρωποι του Θεού (προφήτες-άγιοι)
4. Ενανθρώπηση-Χριστός

• 2η Σπείρα - Τάξεις: Β' Γυμνασίου - Β' Λυκείου - Γ' Λυκείου - Θεματικά Πεδία (Θ.Π.)

5. Εκκλησία - Λατρεία - Αγία Γραφή
6. Βασιλεία του Θεού (Μεταμόρφωση, Εσχατολογία)
7. Χριστιανική ζωή (ζωή και θάνατος)
8. Θρησκευτική Εκπαίδευση (Γ' Γυμνασίου και Β' Λυκείου)

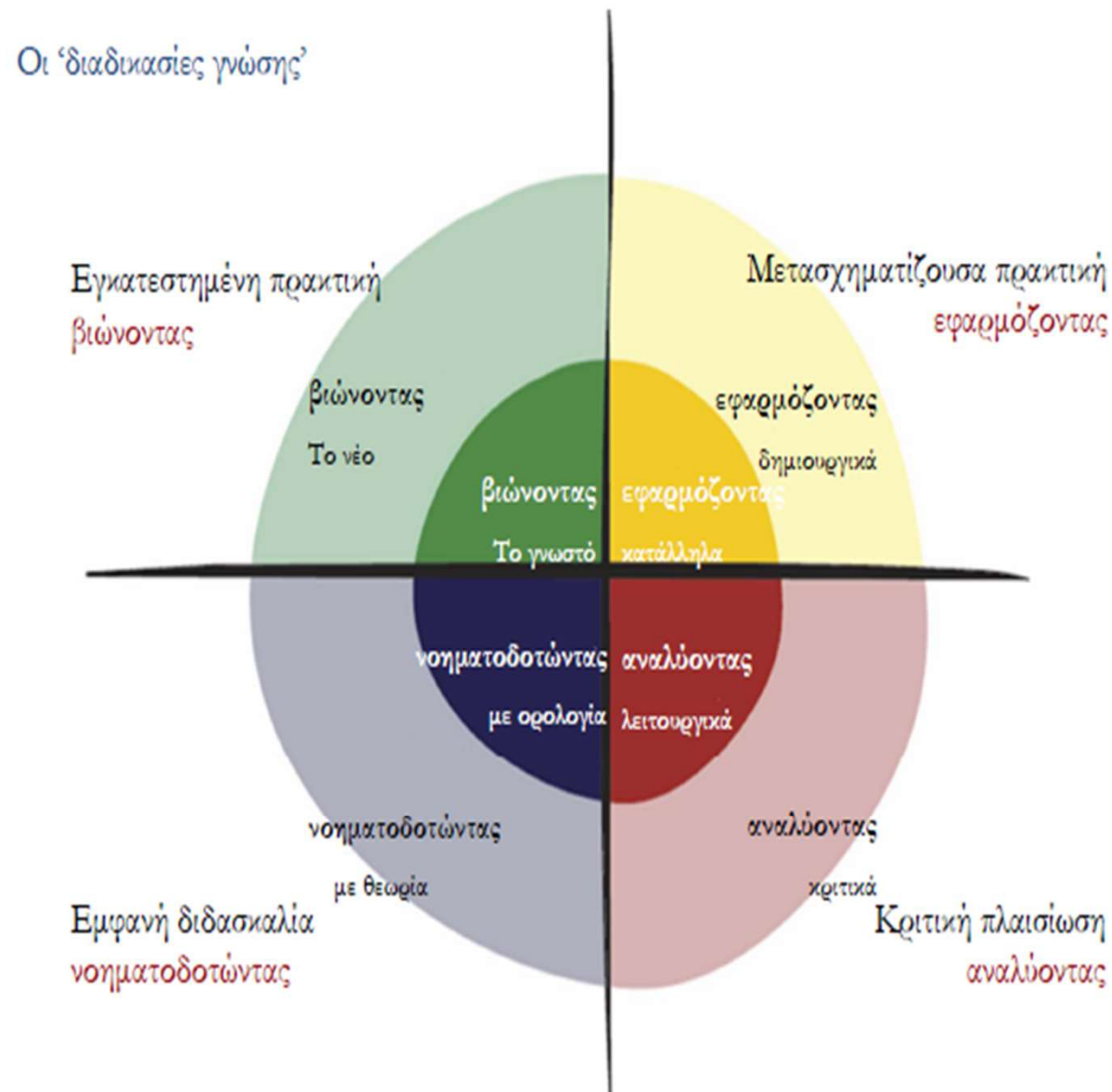

- Τα Θεματικά Πεδία επαναλαμβάνονται σπειροειδώς (εννοιοκεντρικά) στον επόμενο κύκλο, με βάση 3 βασικούς άξονες, οι οποίοι βοηθούν στην υπηρεσία των Ειδικών Στόχων των ΠΣ όλων των Κύκλων. Αυτοί οι άξονες είναι:

1. Τι σημαίνει να είμαι Ορθόδοξος Χριστιανός και πώς η επιλογή μου αυτή διαμορφώνει τη ζωή μου.
2. Ποιο είναι το πολιτισμικό μου πλαίσιο και πώς η Ορθόδοξη χριστιανική μου ταυτότητα επιδρά στις θέσεις μου στην ευρύτερη κοινωνία.
3. Πώς διαμορφώνεται η λειτουργία μου ως πολίτη του ελληνικού Κράτους, της Ευρώπης και του κόσμου όλου χάρη σε αυτή την Ορθόδοξη χριστιανική μου ταυτότητα.

•Οι παραπάνω άξονες σε συνδυασμό με τα Θεματικά Πεδία, αποτελούν τον Οδηγό ανάπτυξης των Θεματικών Ενοτήτων κάθε κύκλου.

**Ο κύκλος της μάθησης (Kalantzis & Cope, 2012):
Η βάση για την οργάνωση του μαθήματος Θρησκευτικής Εκπαίδευσης**

Σημ: Το παραπάνω σχέδιο υπάρχει στο βιβλίο Μ. Κουκουράς Λιάγκης, Τι Θρησκευτικά χρειάζεται σήμερα η εκπαίδευση, Gutenberg, Αθήνα 2020, σ. 115

1^ο
Στάδιο

Βιώνοντας: Οι μαθητές/τριες καλούνται μέσα από τις δραστηριότητες να βιώσουν κάτι που έχει σχέση με την έννοια/θέμα και την εμπειρία τους, κάτι που ήδη ξέρουν

2^ο
Στάδιο

Νοηματοδοτώντας: Οι μαθητές/τριες συνδέουν την εμπειρία τους με τον θρησκευτικό χαρακτήρα της έννοιας/ του θέματος που μελετούν

3^ο
Στάδιο

- Αναλύοντας: Οι μαθητές/τριες αναλύουν σε βάθος το θρησκευτικό περιεχόμενο της έννοιας/θέματος από τους μαθητές και αξιολογείται

4^ο
Στάδιο

Εφαρμόζοντας: Οι μαθητές/τριες επιχειρούν να εφαρμόσουν σε παρόμοια ή δυσκολότερη συνθήκη όσα έμαθαν στα προηγούμενα στάδια

Μάθημα: Η προσευχή στην Ορθόδοξη Εκκλησία

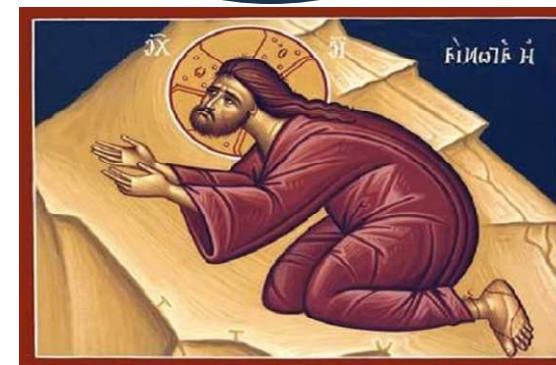
1^ο
Στάδιο

Βιώνοντας: Τι είναι επικοινωνία;
Γιατί επικοινωνώ με τις φίλες και τους φίλους μου;

Επικοινωνία
είναι ...

2^ο
Στάδιο

Νοηματοδοτώντας: Η προσευχή των Χριστού στα Ευαγγέλια σε εικόνες και κείμενα ή και συνδυασμός. Ερωτήματα: Ποιος, που, πότε, πως, σε ποιον και γιατί προσεύχεται;

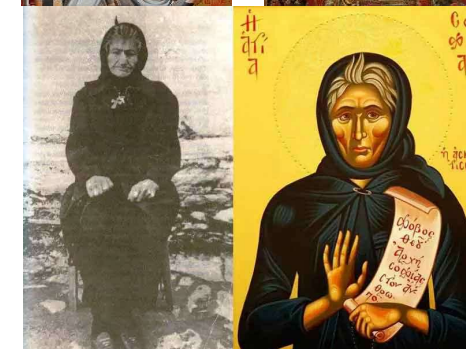
3^ο
Στάδιο

- Αναλύοντας: Η μεταμορφωτική δύναμη της προσευχής στη ζωή των αγίων σε εικόνες, βίντεο, κείμενα (σύντομα) ή και συνδυασμός. Έντεχνος συλλογισμός, Δραστηριότητες δράσεις και εξερεύνησης

4^ο
Στάδιο

Εφαρμόζοντας: «Τρεις ερημίτες» (Λ. Τολστόι) - Προσωπικά Ημερολόγια
Εναλλακτικά: Γράφουμε τη δική μας προσευχή για την κατάπαυση του πολέμου/ για την ειρήνη, για το φυσικό περιβάλλον (αφίσα, ζωγραφιά κλπ)

Διδασκαλία-Σχεδιασμός στη χριστιανική αγωγή & μαρτυρία

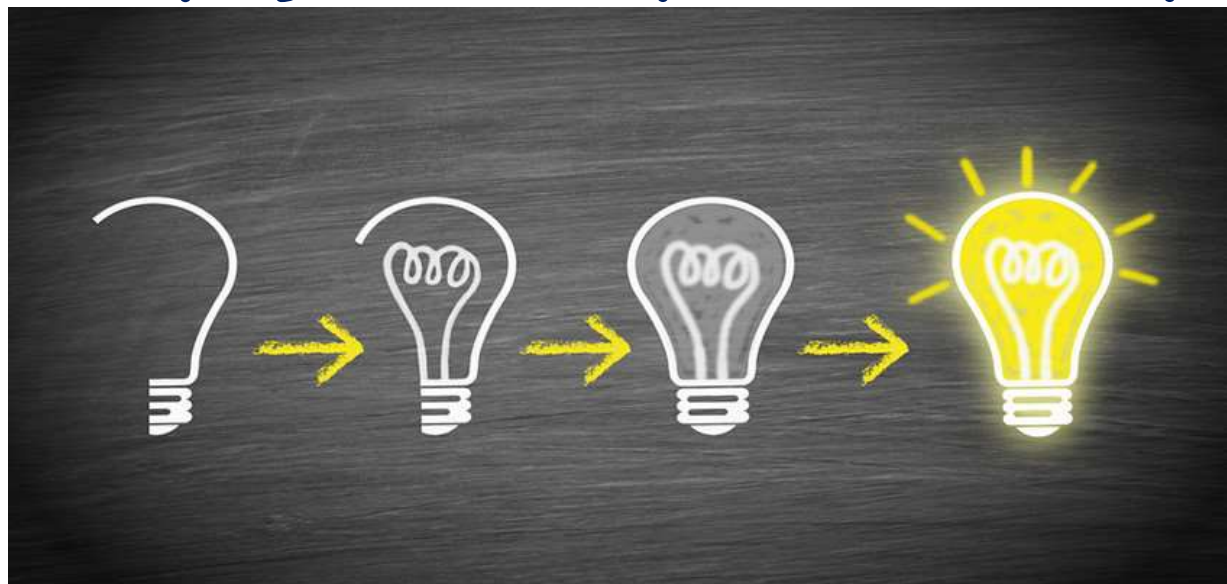

Βήματα σχεδιασμού μαθήματος βιωματικής εκπαιδευτικής διαδικασίας:

- Βασικός σκοπός μαθήματος,
- Επιλογή των προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων και των ειδικών στόχων,
- Βασικό θέμα ή Μεγάλη ιδέα,
- Μέθοδος = Βιωματική (4 στάδια)
- Διδακτικό υλικό
- Δραστηριότητες

Σχεδιασμός στη θεωρία και την πράξη

Τι λαμβάνω υπόψη;

- Το βιβλίο και σχετικές ηλεκτρονικές πηγές
  - Τους μαθητές/Τις μαθήτριές μου
    - Τον εαυτό μου
- Το σχολείο μου (π.χ. υπολογιστές, πίνακες)

Αφετηρία και βάση σχεδιασμού: τα Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα.
Όλες οι υπόλοιπες παράμετροι εξαρτώνται από τον καθορισμό τους.

Σύνδεση Περιεχομένων και
Τεχνικών Διδασκαλίας =>
«Τι» & «Πως»

Μαθησιακά αποτελέσματα

- Είναι όσα περιμένουμε να έχουν πετύχει οι μαθητές/μαθήτριες μας στη διάρκεια και στο τέλος της διδασκαλίας μιας κατηχητικής σύναξης.
- Δηλαδή να μπορεί ο μαθητής/η μαθήτρια:
  - να ερευνά
  - να κρίνει
  - να στοχάζεται
  - να αξιολογεί
  - να συνεργάζεται
  - να συζητά
  - να υποβάλλει ερωτήσεις
  - να συναισθάνεται
  - να εφαρμόζει

ΘΠ: Η Εκκλησία στον δημόσιο χώρο
ΘΕ: Εκκλησία, Πολιτεία και Πολιτική
(ΠΣ Β΄ Λυκείου 2023)

ΠΜΑ - Οι μαθητές/τριες είναι σε θέση να:

- Να ανακαλύπτουν τις βασικές θέσεις της ορθόδοξης θεολογίας για την πολιτική και την εξουσία μέσα από βιβλικά και εκκλησιαστικά κείμενα.
- Να αναδεικνύουν διαστάσεις της ευθύνης που φέρουν οι χριστιανοί για τη μεταμόρφωση της κοινωνίας.

- Ποια θα μπορούσαν να είναι τα ΠΜΑ για την παραβολή του Σπλαχνικού Σαμαρείτη;

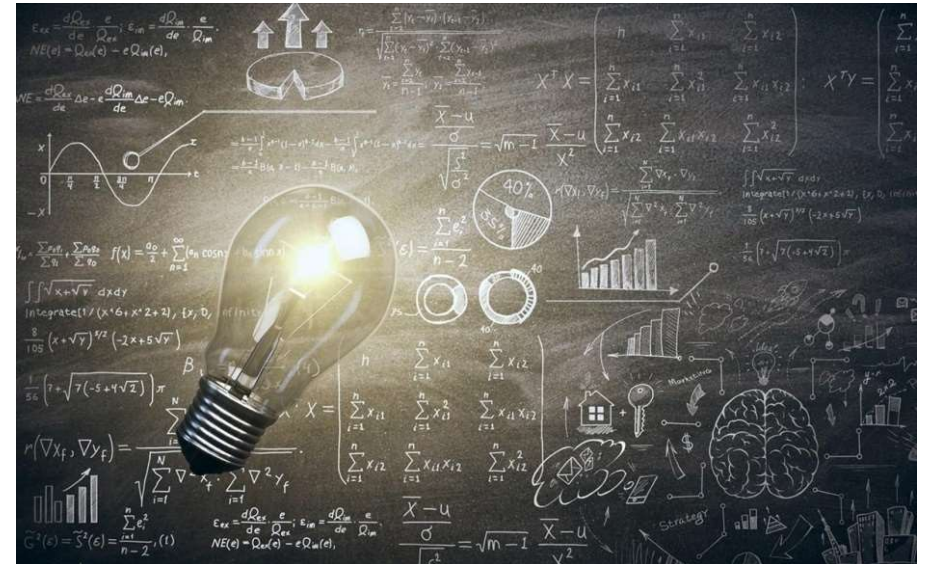
Η παραβολή του Σπλαχνικού Σαμαρείτη (Λκ. 10:25-37) Ενδεικτικά ΠΜΑ

- Οι μαθητές/μαθήτριες να είναι σε θέση:
  - Να αναγνωρίζουν την **ευθύνη του πιστού** απέναντι στην **περιθωριοποίηση και απόρριψη του άλλου** στο **περιβάλλον τους**,
  - Να προτείνουν με βάση το Ευαγγέλιο **τρόπους συμπαράστασης προς κάθε άνθρωπο**

- Διάβασε όμως και το παρακάτω παράδειγμα:
  - Οι μαθητές/μαθήτριες να είναι σε θέση:
    - Να αναγνωρίζουν τη **χριστιανική θέση για τον «ξένο»**,
    - Να αναλύουν τη **χριστιανική θέση για τον «ξένο»**,
    - Να αναπαριστούν **εικονικά τη χριστιανική θέση για τον «ξένο»**.

Χαρακτηριστικά του βασικού θέματος/μεγάλης ιδέας

- α) ευρεία και αφηρημένη,
- β) εκφράζεται σύντομα με μία ή λίγες λέξεις,
- γ) αφορά όλο τον κόσμο (μαθητές και μαθήτριες),
- δ) είναι διαχρονική και
- ε) παρουσιάζεται με διαφορετικά παραδείγματα που έχουν κοινό άξονα με αυτήν (Erickson L., 2001. Κουκουνάρας Λιάγκης 2020:117)

Οικουμενικές σύνοδοι

Πως παίρνονται οι αποφάσεις

ή

Η διακονία ως εκκλησιαστικό και ευχαριστιακό γεγονός => Εξουσία αγάπης

- Ποια θα μπορούσε να είναι η Μεγάλη Ιδέα για την παραβολή του Σπλαχνικού Σαμαρείτη;

- **Θέμα: Η παραβολή του Σπλαχνικού (Καλού Σαμαρείτη)**
- **Μεγάλη Ιδέα:**
  - Πλησίον δε γεννιέσαι, αλλά γίνεσαι
  - Ο κοντινός ξένος / Ένας δικός μας ξένος
  - Ένας δικός μου άνθρωπος διαφορετικός

- Ποια όμως μπορεί να είναι τα περιεχόμενα, δηλαδή η ύλη που θα διδάξουμε;

Διδακτέα ύλη κάθε τάξης

- Διηγήσεις από την Αγία Γραφή,
- Ερμηνεία των μυστηρίων και ειδικά της Θείας Ευχαριστίας,
- Ακολουθίες της Εκκλησίας,
- Θέματα από την εκκλησιαστική ιστορία,
- Ορθόδοξο ήθος,
- Η ζωή με κέντρο την ενορία και τη στάση των χριστιανών απέναντι στα τοπικά και παγκόσμια σύγχρονα προβλήματα,
- Τέχνες και πολιτισμός στην Ορθόδοξη Εκκλησία,
- Ορθόδοξα μνημεία (υμνογραφία, ποίηση, ζωγραφική, αρχιτεκτονική) (Χατζηεφραιμίδης, 2006).
- Θρησκείες
- Θρησκευτικό φαινόμενο
- Διαθρησκειακός διάλογος
- Διαθεματική προσέγγιση (π.χ. στα ζητήματα της οικολογίας, της επιστήμης, της τέχνης, τα κοινωνικά προβλήματα κλπ (Καραμούζης, 2008)

Διαθεματική προσέγγιση

α) Η αντιμετώπιση της διαφορετικότητας

β) Η βία στα ιερά κείμενα

γ) Όταν η συνάντηση καταλήγει σε σύγκρουση.
Δίκαιος Πόλεμος - Δίκαιη Ειρήνη

δ) Συνάντηση με οικολογικά θέματα

- Πώς όμως θα διδάξουμε αυτό το υλικό;
- Με ποιον τρόπο θα δραστηριοποιήσουμε τα παιδιά και τους νέους για να ενεργοποιηθούν και να ανακαλύψουν τη νέα γνώση;
  - Με ποιες δραστηριότητες;

Τεχνικές βιωματικής διδασκαλίας (Δραστηριότητες) - Οδηγός Εκπαιδευτικού

- 1) Άμεσης Διδασκαλίας (ιδεοθύελλα, αφηγήσεις κ.λπ.)
- 2) Ομαδοσυνεργασίας (Σκέψου-Συζήτησε-Μοιράσου)
- 3) Διαλόγου (αντιλογίες, έντεχνος συλλογισμός)
- 4) Επίλυσης προβλημάτων (έξι σκεπτόμενα καπέλα, μελέτη περίπτωσης κ.λπ.)
- 5) Παιχνιδιού/Δράσης (μετατροπή κειμένου σε τέχνη, εκπαιδευτικό δράμα)
- 6) Πρότζεκτ (γέφυρες μάθησης μέσω διαδικτύου, θεματικές προσεγγίσεις με συνέδριο κ.λπ.)
- 7) Αξιολόγησης (θετικό-αρνητικό, δελτίο εξόδου)

Σύνδεση Περιεχομένων και
Τεχνικών Διδασκαλίας =>
«Τι» & «Πως»

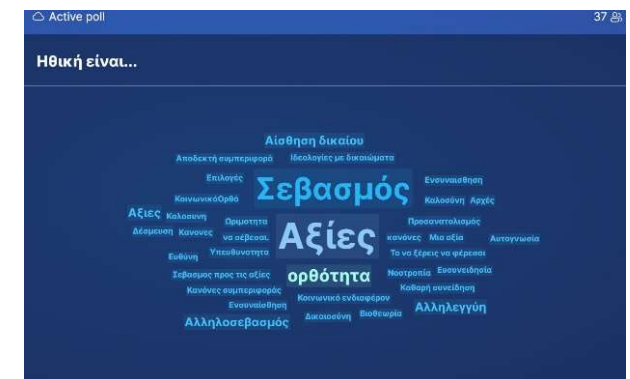
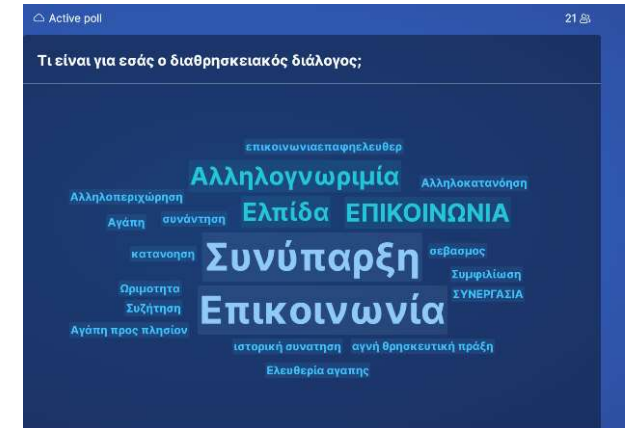
Καταιγισμός ιδεών - Συννεφόλεξο (Διαγνωστική - Τελική Αξιολόγηση)

- Έννοιες/Προτάσεις συνδεδεμένες με τη ζωή των παιδιών (π.χ. «Επικοινωνία» -> Προσευχή)

- Διαγνωστική ή Τελική αξιολόγηση (π.χ. «Πίστη» -> Ποιους και γιατί εμπιστεύομαι;)

- Εικόνες (εκκλησιαστική-κοσμική ζωγραφική, φωτογραφίες)

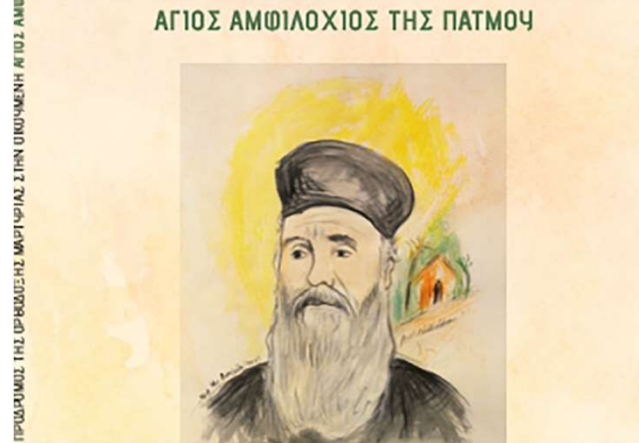
- Ομαδοσυνεργασία (ρόλοι στην ομάδα)

Εννοιολογικός χάρτης

- Μια παράσταση με συσχετισμούς ανάμεσα σε έννοιες.
- Οργάνωση δύο ή περισσότερων εννοιών.
- Οι έννοιες μπορεί να συνδέονται με διάφορες συνδετικές λέξεις, όπως τα βοηθητικά ρήματα «έχω», «είμαι», καθώς επίσης και με διάφορους συνδέσμους ή προθέσεις.

Σκέψου - Συζήτησε - Μοιράσου (Think-Pair-Share)

ΠΜΑ (15-16 ετών):

- Οι μαθητές/μαθήτριες να αναγνωρίζουν, μέσα από παραδείγματα νεοφανών αγίων, ότι αγιότητα σημαίνει καταλλαγή.
- Ενδεικτικό παράδειγμα: «Όποιος φυτεύει δέντρον φυτεύει ελπίδα, φυτεύει ειρήνη, φυτεύει αγάπη και έχει τις ευλογίες του Θεου» (Άγιος Αμφιλόχιος της Πάτμου)
- Εναλλακτικά: «Γνωρίζετε πως ο Θεός μας έδωσε μία ακόμη εντολή, που δεν αναφέρεται στην Αγία Γραφή; Είναι η εντολή να αγαπάτε τα δέντρα» (Άγιος Αμφιλόχιος της Πάτμου)
- Εναλλακτική δραστηριότητα: Σιωπηρό ερέθισμα με κείμενο (τελικής αξιολόγησης)

Η δραστηριότητα προέρχεται από το βιβλίο Β. Γώγου, Απ. Μπάρλος, Ν. Τσιρέβελος, Χ. Φραδέλλος, Από τη σύγκρουση στη συνάντηση. Διδακτικές διαδρομές για την ανάσχεση της βίας, του φανατισμού και της μισαλλοδοξίας, Εκδοτική Δημητριάδος, Βόλος, 2024

Τεχνική συνεργατικής μάθησης

Φάσεις και στάδια ανάπτυξης

Ανακοίνωση του θέματος/ερωτήματος από τον εκπαιδευτικό.

1. Ατομικός στοχασμός (Σκέψου)
2. Συζήτηση ανά ζεύγη (Συζήτησε με τον συμμαθητή σου/τη συμμαθήτριά σου).
3. Συνεισφορά ιδεών (Μοιράσου):
Παρουσίαση των ιδεών από την κάθε ομάδα-ζευγάρι σε όλη την τάξη

Συζήτηση στην ολομέλεια της τάξης

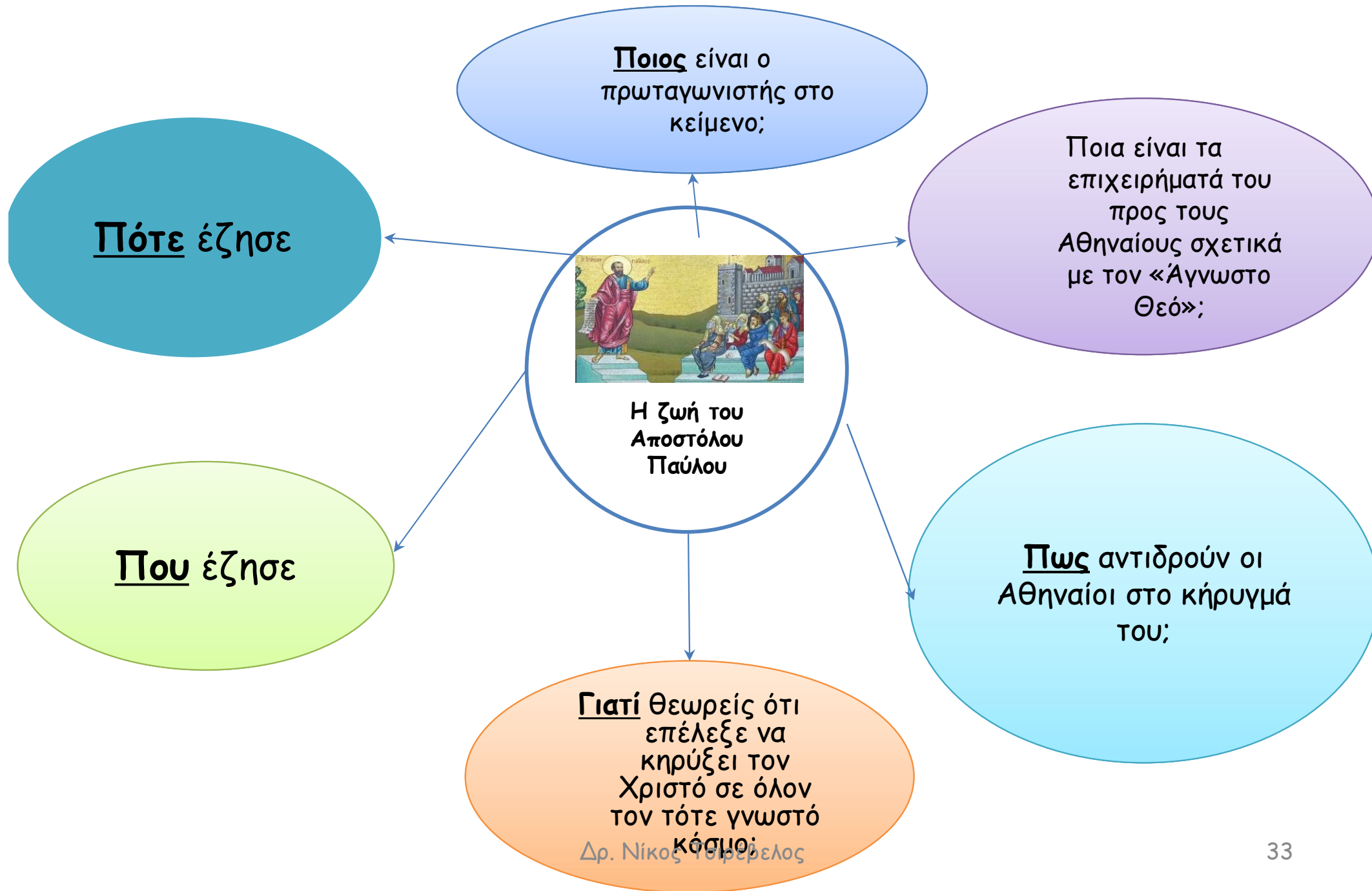
Εναλλακτικά: Σκέψου - Γράψε - Συζήτησε - Μοιράσου (Think, Write, Pair, Share. (TWPS)

Εναλλακτικά: Σκέψου - Συζήτησε - Γράψε - Μοιράσου

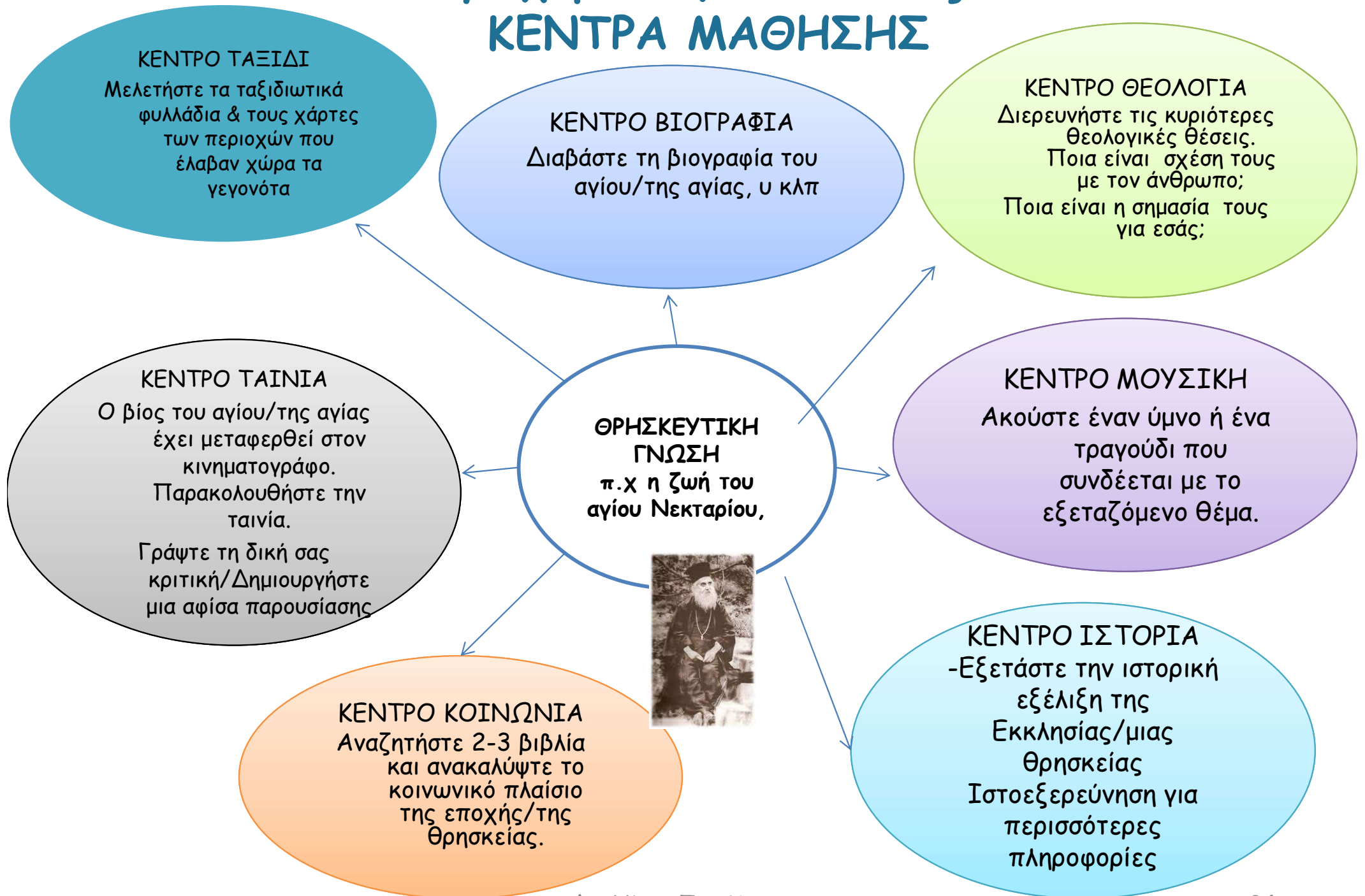

5Π + 1Γ

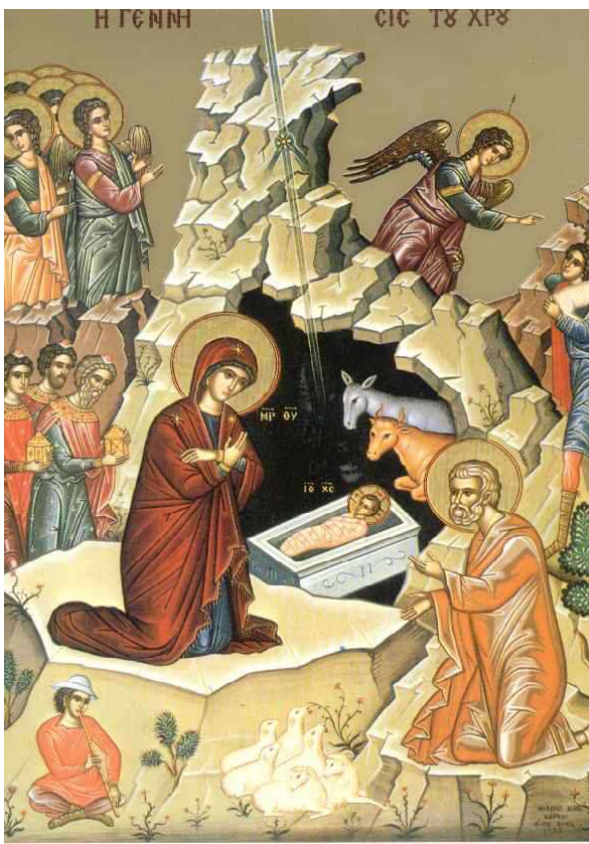
Τεχνική διατύπωσης ερωτήσεων με σκοπό να αναδειχθεί η σχέση αιτίας -ή αιτιών- και αποτελέσματος

Περιεχόμενο ή Τι να διδάξω; ΚΕΝΤΡΑ ΜΑΘΗΣΗΣ

Η τέχνη στην εκπαίδευση

«Να είστε λοιπόν σπλαχνικοί, όπως σπλαχνικός είναι κι ο Θεός Πατέρας σας» (Λκ. 6:36) - Πίνακας Sieger Köder

- Μετάδοση και πρόσληψη του μηνύματος με ευχάριστο τρόπο (Κούκουρα, 2020: 17)
- Στοχασμός + Διερεύνηση (Γώγου & Μπάρλος & Ραχούτη, 2021: 83)
- Προβληματισμός - Πρόκληση ερωτημάτων
- Συγκίνηση και ευαισθητοποίηση
- Αφύπνιση συνειδήσεων
- Βιωματική μάθηση με εκκλησιαστικό ήθος

Έντεχνος συλλογισμός

- Ζωγραφική
- Γλυπτική,
- Αρχιτεκτονική,
- Μουσικά έργα,
- Λογοτεχνικά έργα,
- Θέατρο,
- Κινηματογράφος,
- Animation,
- Κόμικς

Η δραστηριότητα προέρχεται από το βιβλίο Β. Γώγου, Απ. Μπάρλος, Ν. Τσιρέβελος, Χ. Φραδέλλος, Από τη σύγκρουση στη συνάντηση. Διδακτικές διαδρομές για την ανάσχεση της βίας, του φανατισμού και της μισαλλοδοξίας, Εκδοτική Δημητριάδος, Βόλος, 2024

Δρ. Νίκος Τσιρέβελος

- Η σύλληψη του Ιησού, Καθολικό Μονής Βατοπεδίου, Τοιχογραφία εξωνάρθηκα, 1312

Μτ. 26:47-56, Ιω. 18:1-11

«Τι βλέπεις;

Τι σκέφτεσαι γι' αυτό που βλέπεις;

Τι θέλεις να ρωτήσεις;»

Ρουτίνες επεξεργασίας έργων τέχνης

«Τι γνωρίζεις για αυτό το έργο;
Τι θα ήθελες να ρωτήσεις;
Ποια ερώτηση θα ήθελες να
εξερευνήσεις περισσότερο;»

Εναλλακτικά: «10Χ2»

Αξιοποίηση ύμνων

Αξιοποίηση τραγουδιών, π.χ.

«Προσκυνητής» Αλκ. Ιωαννίδη, «Να με
προσέχεις», Ν. Πορτοκάλογλου
«Περιπλανώμενο», Αν. Μπάμπαλη

**Sieger Koder,
Ο φιλεύσπλαχνος πατέρας**

Θέμα: Ορθοδοξία και Οικολογία

Ζωγραφική - Γλυπτική Μοτίβα Έντεχνου Συλλογισμού

➤ Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος:
«Η ζωή της Εκκλησίας είναι 'εφαρμοσμένη οικολογία'»

➤ Έπεξεργασία υλικού - Ενδεικτικές εργασίες με αφορμή τα λόγια του Οικουμενικού Πατριάρχη :

- Τι αφίσα θα δημιουργούσατε για να κινητοποιήσετε το ενδιαφέρον της ενορίας σας για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος;
- Τι επιστολή θα στέλνατε στους πολιτικούς για την οικολογική κρίση;

➤ Η δραστηριότητα προέρχεται από το βιβλίο Β. Γώγου, Απ. Μπάρλος, Ν. Τσιρέβελος, Χ. Φραδέλλος, Από τη σύγκρουση στη συνάντηση. Διδακτικές διαδρομές για την ανάσχεση της βίας, του φανατισμού και της μισαλλοδοξίας, Εκδοτική Δημητριάδος, Βόλος, 2024

Δρ. Νίκος Τσιρέβελος

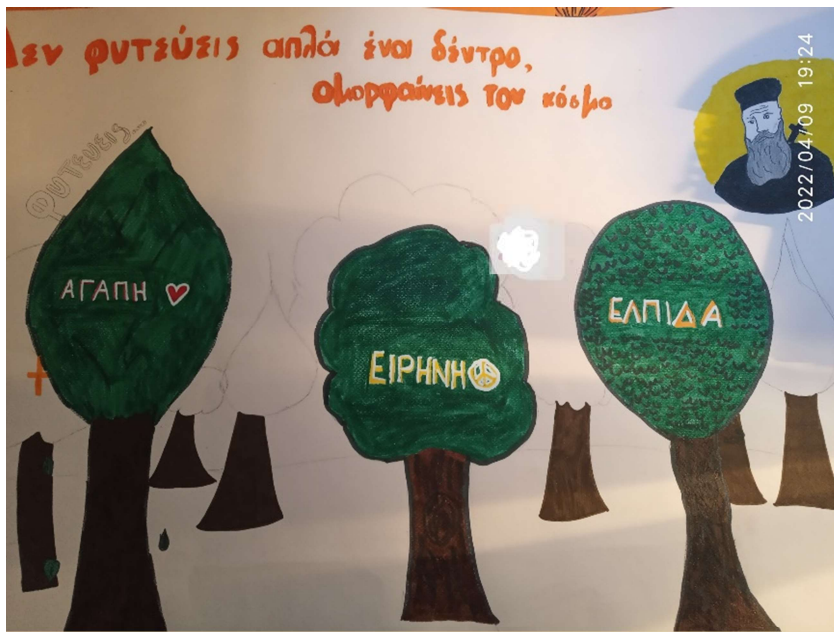

Θεοφάνης ο Κρης, Ονοματοδοσία

Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος

Δημιουργικές δραστηριότητες Αφίσες ευαισθητοποίησης ενοριτών

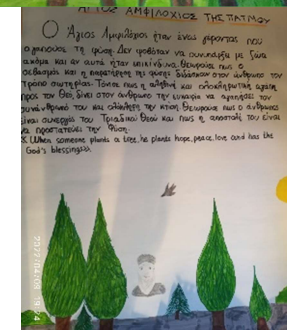
- Ζωγραφική, κολλάζ, αφίσα ΤΠΕ
- Ατομικές και ομαδικές δραστηριότητες

Στόχοι:

- Δημιουργικότητα
- Κωδικοποίηση και βιωματική προσέγγιση του μηνύματος του Ευαγγελίου ενάντια στη βία
- Μετασχηματίζουσα γνώση
- Αξιολόγηση

Η δραστηριότητα προέρχεται από το βιβλίο Β. Γώγου, Απ. Μπάρλος, Ν. Τσιρέβελος, Χ. Φραδέλλος, Από τη σύγκρουση στη συνάντηση. Διδακτικές διαδρομές για την ανάλυση της βίας, του ρατσισμού και της μισαλλοδοξίας, Εκδοτική Δημητριάδος, Βόλος, 2024

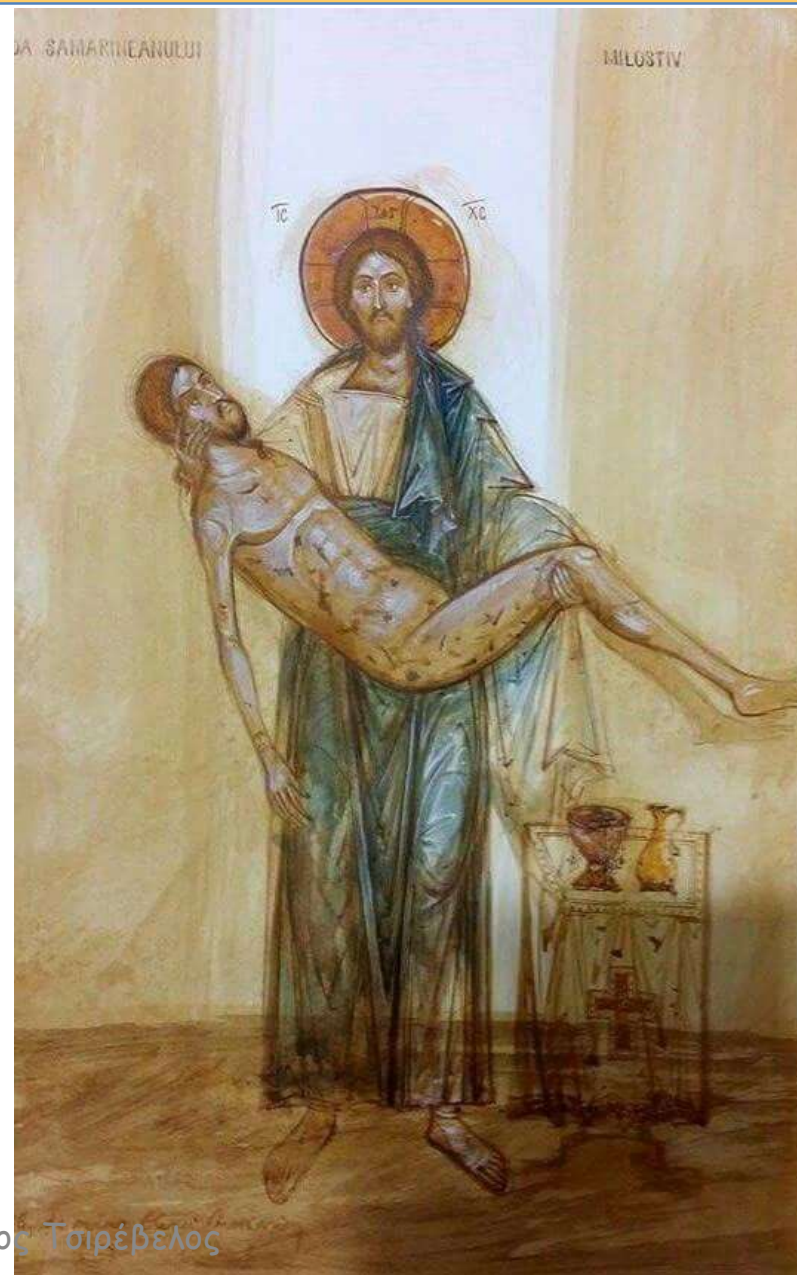
Θέμα: Ορθοδοξία - Διακονία - Ετερότητα

Ζωγραφική - Μοτίβα Έντεχνου Συλλογισμό

Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και
πάσης Ελλάδος
Ιερώνυμος:

- «Να είστε ανεκτικοί στη διαφορετικότητα και να μην απορρίψετε κανέναν.
- Η άσκηση βίας και η περιφρόνηση έναντι των συμμαθητών σας δυναμιτίζει το υγιές σχολικό περιβάλλον και υποβιβάζει τον άνθρωπο, που είναι πλασμένος κατ' εικόνα και ομοίωση Θεού»
- Ερώτηση: Να αποτυπώσεις τα λόγια του Αρχιεπισκόπου Ιερωνύμου σε ζωγραφικό έργο. Ποια άτομα είναι για εσένα και την ομάδα σου διαφορετικά και ποιος είναι ο ρόλος της Εκκλησίας;

Elena Murariu, Το
παράδειγμα του
ελεήμονα Σαμαρείτη
, 2016

Κατασκευές - Ζωγραφική

Τεχνικές του Εκπαιδευτικού Δράματος

- ▶ Ανακριτική καρέκλα
- ▶ Κύκλος συνείδησης
- ▶ Διάδρομος συνείδησης
- ▶ Δυναμική εικόνα
- ▶ Ρόλος στον τοίχο
- ▶ Προσωπικό ημερολόγιο
- ▶ Συλλογικός ρόλος
- ▶ Ομαδικό γλυπτό

- «Η θεολογική γνώση συνδέεται με τη ζωή και τις εμπειρίες των μαθητών/μαθητριών,
- Ο/Η εκπαιδευτικός σε ρόλο εμπυχωτή/εμπυχωτριας,
- Μαθαίνουν πώς να μαθαίνουν για τη σημασία της θρησκευτικής γνώσης,
- Γνώσεις - Στάσεις/Αξίες - Δεξιότητες
- Τάξη = Κοινότητα μάθησης
- Μάθηση με νόημα

Σας ευχαριστώ πολύ για την προσοχή σας!!!

Δρ. Νικόλαος Τσιρέβελος,
Email: ntsirevelos@hotmail.com

Αναφορές

- Βασιλόπουλου Χρήστου, *Διδακτική του μαθήματος των Θρησκευτικών*, εκδ. Αφοί Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2003.
- Γώγου, Β. Απ. Μπάρλος, Ν. Τσιρέβελος, Χ. Φραδέλλος, *Από τη σύγκρουση στη συνάντηση. Διδακτικές διαδρομές για την ανάσχεση της βίας, του φανατισμού και της μισαλλοδοξίας*, Εκδοτική Δημητριάδος, Βόλος, 2024
- Dewey J., *Εμπειρία και εκπαίδευση*, μτφρ. Λ. Πολενάκης, Γλάρος, Αθήνα 1980.
- Ζουμπουλάκης, Στ. (2017). *Για το σχολείο*, Αθήνα: Πόλις
- Erricker, *Religious: Erricker, C, Religious Education. A Conceptual and Interdisciplinary Approach for Secondary Level*, ed. Routledge, London 2010.
- Kalantzis, M., και B. Core, *Νέα Μάθηση. Βασικές αρχές για της επιστήμη της εκπαίδευσης*, μτφρ. Χ. Γιώργος, εκδ. Κριτική, Αθήνα 2013.
- Καραμούζης, Π., *Πολιτισμός και Διαθρησκευτική Αγωγή*, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2007.
- Καραμούζης, Π. (2015). *Η Κοινωνιολογία της Θρησκείας μεταξύ Εκπαίδευσης και Κοινωνίας*. Αθήνα: Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα.
- Καραμούζης, Π. & Τσιρέβελος, Ν. (2018). Εκπαίδευση και κατάρτιση εκπαιδευτικών στη θρησκευτική εκπαίδευση: Το παρόν και το μέλλον για το όραμα του Νέου Σχολείου. Πρακτικά Συνεδρίου «Εκπαίδευση εκπαιδευτικών: Προκλήσεις και προοπτικές σε έναν κόσμο που αλλάζει», ΠΤΔΕ Ρόδος.
- Κουκουνάρας Λιάγκης Μ., *Επιστήμες της Παιδαγωγικής και πρώτη εφηβεία. Συμβολή στη διδακτική μεθοδολογία της Θρησκευτικής Εκπαίδευσης*, εκδ. Gutenberg, Αθήνα 2015.
- Κουκουνάρας Λιάγκης, Μ. (2015). Φιλοσοφία του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών: Συμβολή στον σχεδιασμό της θρησκευτικής Εκπαίδευσης στο Λύκειο, *Εκπαιδευτικός Κύκλος*, 3 (1). σσς. 139-153.
- Κουκουνάρα-Λιάγκη Μάριου, *Τι θρησκευτικά χρειάζεται η εκπαίδευση σήμερα; Μια πολυδιάστατη έρευνα σε ελληνικό περιβάλλον*, εκδ. Gutenberg 2019.
- Μητροπούλου, Β. (2015). *Οι τεχνολογίες της πληροφορίας και των επικοινωνιών στη διδακτική του μαθήματος των Θρησκευτικών*. Θεσσαλονίκη: OstrakonPublishing.
- Tsirevelos, N. (2020). *Formimi dhe Edukimi o Kristere. Nga teoria ne praktike*. Përkthim R. Baba & M. Baba, Durrës: Dep. I Theologjise dhe Kultures.
- N. Tsirevelos, "Christian Witness, Communication and Education: The example of Archbishop of Tirana, Durrës and all Albania Anastasios (Yannoulatos)", *Theology & Culture*. 2020: 1(1): 9-32.[Doi: 10.13140/RG.2.2.22372.40321].
- Vygotsky, L.S. (1962). *Thought and Language*. Κέιμπριτζ, MA: MIT Press.